

Te, rex omnipotens, caput hypocritarum.

Tunc Antichristus ad hypocritas :

*Cum me totus orbis studeat adorare,
Jus mei nominis quis audeat negare?*

Synagogam, et senes mihi repræsentate.

Reos conveniam super hac levitate.

Tunc ministri venientes ad prophetas et Synagogam cantant :

Testes mendacii, præcones falsitatis.

Vos tribunal vocat divinæ majestatis.

Tunc prophetæ :

Non seducet homo iniquitatis

Servos Christi ministris falsitatis.

Tunc nuntii adducunt prophetas et Synagogam

ad Antichristum, quibus ille :

Fert in insaniam proprietatis

Vos, quos decipiunt vultus auctoritatis.

Sanctis promissus sum redemptio futura,

Vere Messia, ut testatur Scriptura.

De me suscipite formam religionis.

Sum infidelibus lapis offensionis.

Tunc prophetæ :

Tu blasphemus auctor iniquitatis,

Radix mali, turbator veritatis,

Antichristus, seductor pietatis.

Tunc Antichristus commotus dicit ministris :

Eccc blasphemias meæ Divinitatis

Ulciscatur manus divinæ majestatis.

Qui blasphemant in me divinam pietatem,

Divini Numinis gustent severitatem.

Pereant penitus oves occisionis

A *Pro tanto scandalo sanctæ religionis.*

Tandem Synagoga cantat confessionem istam :

*Nos erroris pœnitet, ad fidem convertimur,
Quidquid nobis inferet persecutor, patimur.*

Tunc ministri educunt eos et occidunt. Interim vero, dum occiduntur, Ecclesia cantat : *Fasciculus myrrha dilectus meus mihi*(Cant. 1). Tunc ministris reversis, Antichristus dirigit nuntios suos ad singulos reges cantans

Reges conveniant, et agmina sanctorum,

Adorari volo a gloria regnorum.

Cuncta divinitus manus ima firmavit,

Suos Divinitas hostes exterminavit.

Pace conclusa sunt cuncta jura regnorum,

B *Ad coronam vocat suos Deus deorum.*

Tunc omnes reges conveniunt undique cum suis usque ad præsentiam Antichristi cantantes : *Cuncta divinitus*, etc. Quibus Antichristus :

Ista prædixerunt mei prædicatores,

Viri mei nominis, et juris cultores.

Hæc mea gloria, quam diu prædixere,

Qua fruuntur mecum, quicumque meruere,

Post eorum casum, quos vanitas illudit,

Pax, et securitas universa conclusit.

Statim fit sonitus super caput Antichristi, et eocorruente, et omnibus suis fugientibus, Ecclesia cantat : *Ecce homo, qui non posuit Deum adjutorem suum! Ego autem sicut oliva fructifera in domo Dei.* Tunc omnibus redeuntibus ad fidem, Ecclesia ipsos suscipiens incipit : *Laudem dicite Deo nostro.*

Explicit.

ANONYMUS MELLICENSIS

SÆCULO XII CLARUS

DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS,

Nuper primum in lucem editus et notulis chronologico-criticis illustratus a R. D. P. Bernardo Pez, Benedicto et bibliothecario Mellicensi, anno 1716.

(FABRIC.-*Bibliotheca ecclesiastica*, Hamburgi, 1718, fol., p. 141.)

ADMONITIO.

Anonymum hunc *De scriptoribus ecclesiasticis*, seu *De viris illustribus*, quem reipublicæ litterariæ bono nunc primum in lucem damus, *Mellicensem* dicimus, neutiquam propterea; quod certa nobis argumenta suppetant, auctorem hunc cœnobitis Mellicensibus accensendi, sed ideo; quod in Bibliotheca manuscriptorum *Mellicensi*, ejusque codice chartaceo in quarto, nunc signato lit. R. num. 28 sæculo circiter quarto decimo exarato, hactenus asservatus, indeque a nobis depromptus fuit; cujusmodi quidem cognominandorum anonymorum exempla apud Freherum, Acherium, Chesnios, aliosque eruditos *Rerum* collectores, editoresque passim occurrunt. Cæterum, ut proprium auctoris nostri nomen, fortunamque assequeremur, nulli quidem in perquirendo labori pepercimus, sed frustra; nemine quoquam, nec illo ipso horum quidquam innuente. Fuisse *monachum*, et quidem *Benedictinum*, ex singulari quodam studio, quo Benedictinos

scriptores consecratur, et laudat, forte quis colligat. Ast nec hoc sat firmum. Certius quid statui de hominis ætate posse videtur, estque vero perquam simile, eum sæculo Christi duodecimo animum ad scribendum appulisse. Nam capite 91 Hermannum Contractum, qui anno 1054 obiit, in *musica pene modernis omnibus subtiliorem* exstitisse narrat, et capite 105 Manegoldum, Gregorio VII P. M. æqualem tanquam *modernorum Magistrum magistrorum* celebrat; cum tamen Rupertum capite 71 *beatæ memoriæ abbatem Tuijtensem* vocet. Mortuus est Rupertus anno Domini 1133. Imo videtur hic scriptor eodem fere tempore opus suum adornasse, quo Honorius Augustodunensis, et Siebertus Gemblacensis nostras de Scripturibus ecclesiasticis commentati sunt, quorum ille circa annum Dom. 1150 floruit, hic an. 1093 e vita excessit. Certe neutrius opus noster vel fama percepit, ut constat ex ejus præfatione, in qua præter *Hieronymum, Gennadium, Cassiodorum et Isidorum*, quibus posterioribus et ipsis caruit, nullum alium illustrium viro- rum scriptorem sibi hactenus cognitum fuisse commemorat.

Porro in referendis scriptoribus suis anonymus noster non ubique temporis rationem habuit, iis persæpe loco postpositis, quos ætate superiores fuisse notulæ nostræ chronologicæ, quas ad latus ascripsimus, palam faciunt. Quosdam memorat, eruditis viris fere adhuc ignotos, quales sunt : *Joannes musicus Anglus, Paulus Judæus Fuldensis cœnobita, Symphorosius quidam, Albertus monachus forte Sigebergensis, Achelinus, seu Athelinus episcopus, Stephanus musicus, Manegoldus, Aribo Junior musicus, Fucraldus, Dietergerus, ex monacho Benedictino episcopus Melensis, Meginhardus episcopus Herbpolenensis, in Cantica canticorum, Deusdedit cardinalis adversus Guibertinos, Gotschalculus monachus Dekingensis ord. S. B., Geraldus San-Blusianus in Silva Hercynia, Placidus Nonantulanus, etc.* Iis etiam scriptoribus, quorum nomina editis Bibliothecis inserta sunt, non pauca nova, et plerisque omnibus hucusque incomperta opera attribuit. Cujusmodi sunt : *S. Gregorii M. liber Florum, et liber Synodorum; Cassiodori liber De viris illustribus; Preculphi ep. Luxoviensis Explanaciones in Genesim; Remigii Autissiodorensis in Genesim Commentarius; Pauli Orosii Opus in librum XII Prophetarum; Sancti Odonis Cluniacensis Dialogus de Musica; Haymonis episcopi Halberstadiensis, quem noster monachum Sancti Germani Autissiodorensis facit, Commentarius in Cantica canticorum; Christiani episcopi Apulorum Liber contra Berengarium; Fulberti Carnotensis Tractatus contra Judæos et malos Christianos; Ivonis Carnotensis Martyrologium de sanctis ordinatissimum; presbyteri Constantiensis plura opera; Guilmundus Aversanus in Lucam; Anselmi Lucensis Opus immodicum in Psalterium; scripta a S. Udalrico Cluniacensi Vita sancti Hermanni ex marchione monachi, etc.* Denique consideratione et observatione dignissima sunt, quæ de Ratramni, monachi Corbejensis *Opere de corpore et sanguine Domini* habet, ut quibus Joannis Mabillonii de auctore sententia, Præf. in Sec. Bened. IV, P. II exposita egregie confirmetur. Sed hæc omnia præstat integra erudito lectori servare ac relinquere; quem etiam rogamus, ut ampliorum, et eruditiorum Notarum, quibus noster non raro indiget, intermissionem condonet; illas enim temporis ac otii, has ingenii angustia excluderunt.

† Hoc Remigii opus nuper in Bibliotheca Garstensi O. B. in superiori Austria reperimus in cod. memb. fol. hoc titulo : *Remigii in Bereschit*. Incipit : *Desiderius vocabatur episcopus, etc.* Deinde textus : *In principio creavit Deus, etc. (Gen. 1).* Auctor hujus operis, sicut sancti doctores tradunt, cognoscitur fuisse *Moyse*s, etc.

ANONYMI AUCTORIS

IN LIBRUM SUUM DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS PRÆFATIO.

Scriptorum illorum, qui virorum illustrium conscripsere catalogum, pro posse sequentes exemplum, tam scripta quam nomina sanctorum Patrum, quorum deinceps Ecclesiæ Dei desudavit ingenium, litteris transmittendum in posterum. In quo nimirum negotio ordine quidem præpostero, sed necessario commutato, eos utcumque collegimus in unum, qui in actione missarum quidpiam statuere dicendum, videlicet ¹ propter Telesphorum, Gelasium, Sixtum, Clementem Alexandrinum, Alexandrum primum, Leonem Magnum, Gregorium primum, Gregorium tertium, Sergium; porro beatum Ambrosium Mediolanensem episcopum (cujus quidem beatus Hieronymus inter viros illustres meminit; sed non modo nulla librorum ejus judicia ponit, verum de ipso, quæ videlicet adhuc ipse supererat, omnino suum judicium subtraxit) nos incognitum præteriri non passi, ipsam hujus operis frontem tanti nominis titulo decrevimus insigniri. Sunt tamen et alii viri illustres Cassiodorus scilicet, et Isidorus, qui

A nihilominus de viris scripserunt illustribus, quorum libri, quia necdum ad nostras pervenerunt manus, quos posuerint, vel quos omiserint, penitus ignoramus.

Inchoantes igitur a fine Gennadii, qui et ipse a fine Hieronymi initium fecit operis sui, quoscumque ex eo tempore quidpiam memoria dignum scripsisse deprehendimus, diligenter adnotare curavimus. Verum, ne quid desit curiositati legentium, judicavimus apponendum Bernagardium ² olim hæreticum, Wichwertum ³ Ravennatem exepiscopum, Urbanum secundum; non quod ad nos scripta eorum ulla pervenerint, vel certe ipsi aliquando aliquid scripserint, sed quod quisque eorum decencia nobis ingenii sui monumenta reliquit. Berengarius ^B quidem, dum quandoque conversus, duobus apte versiculis catholicam fidem profiteri non distulit. Clemens vero, qui et ⁴ Ewibertus, dum in legitimum Petri successorem inductus totidem nihilominus versibus satis eleganter lusit. Urbanus autem,

¹ f. præter. ² infra cap. 88. Berengarius. ³ infra c. 98 Gwibertus. ⁴ I. Gwibertus seu Guibertus.

dum eidem æmulo suo metro et ipse respondens, A imperitiam quidem, non autem studium reprehendunt, simulque considerent, quia ubi nullus potest esse boni operis fructus, sufficit solus bonæ voluntatis affectus.

INCIPIT LIBER.

CAP. I. Telesphorus ⁶ papa VII qui beato Sixto, de quo subinde dicemus, in pontificatu successit, missas in sanctissimæ Dominicæ Nativitatis nocte constituit celebrari, et in tempore sacrificii *Gloria in excelsis Deo*, decantari. Hic sub Adriano principe, quemadmodum prædecessores sui Alexander, et Sixtus, Nonas Januarii martyrio meruit coronari.

CAP. II. Gelasius papa ⁶ in diebus Leonis, qui Marciano succedit in regnum, Romanam Ecclesiam nobiliter rexit, qui ad utilitatem Ecclesiæ decreta multa constituit, multa utiliter scripsit. Qui etiam ad missas dicendarum modum et numerum instituit præfationum. Hujus pontificis temporibus liber Missalis conscribitur, qui et Gelasianus appellatur.

CAP. III. Zosimus ⁷ papa instituit Benedictionem cerei, qui in Sabbato sancto benedici solet a diacono, cujus benedictionis hujusmodi est initium : *Exsultet jam angelica turba cælorum.*

CAP. IV. Sixtus ⁸ episcopus, qui beato Alexandro primo Romæ successit in pontificatu, infra missarum solemniam *Sanctus, sanctus, sanctus*, decantari instituit, qui et ipse sub Adriano imperatore VIII, Idus Aprilis martyrio coronari promeruit.

CAP. V. Clemens ⁹ Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, præceptor Origenis, diu in Alexandria scholam tenuit. Tam divina quam sæculari scientia claruit. Opuscula nonnulla luculento sermone composuit. Exstat illius de Pascha liber unus, de Jejuniis dialogus unus, de Salvando divite unus, de Obtrectatione unus, de Canonibus unus, contra gentes unus, contra eos qui Judæorum scrutantur errores unus. Miræ autem eruditionis et eloquentiæ fuit. Orationem illam sacerdotis, quam *Canonem* dicimus, ipse composuit, quæ et ab omni Ecclesia tanti est habita, ut in consecratione corporis Domini perpetuo jussa sit recitari. Habetur autem clarus Severi et filii ejus Antonini temporibus.

CAP. VI. Alexander ¹⁰ primus, natione Romanus, ex patre Alexandro de regione ¹¹ Capurtami oriundus passionem Domini miscuit in precatione presbyteri, cum missæ debent celebrari. Unde habetur in Canone : *Quam oblationem tu Deus*, et quæ sequuntur ex ordine. Hic quinto Nonas Maii sub Adriano principe cum Eventio, et Theodolo martyrium passus, migravit ad cælos.

CAP. VII. Leo Magnus ¹², apostolicus, declamator egregius fuit, qui verbo et exemplo Christianæ religioni plurimum profuit. Porro sermonum illius incertus est numerus; quorum tamen de Adventu Domini, de Nativitate, de Apparitione, de Jejuniis, de Passione, de sancta Pentecoste plurimi habentur. In sanctorum quoque natalitiis nonnulli habiti inveniuntur. Et hic augmentavit in Canone : *Supplices te rogamus omnipotens Deus*, et cætera, quæ sequuntur ex ordine. Hic iv Kal. Julii sub Marciano principe plenus sanctitate quievit in pace.

CAP. VIII. Gregorius Magnus ¹³, qui et primus, ex illustri senatorum prosapia oriundus, disciplinis liberalibus a puero institutus, Romanæ sedis jam tunc apocrisiarius, positus Constantinopoli, rogatu Leandri Hispalensis episcopi, libros Moralium xxxvi scripsit, quos in septem partes divisit. Romæ vero exorta pestilentia ipse adhuc archidiaconus septiformem Litaniam instituit, ac postmodum decedente Pelagio, Romanum pontificatum invitus obtinuit. Hic Agilulfi temporibus dialogum scripsit, eum reginæ Theodelindæ pro munere promisit. Homelias quadraginta etiam dictavit, et in Ezechielem tractatus viginti composuit, a cujus expositione audito Agilulfi regis adventu cessavit. Librum quoque curæ pastoralis ad Joannem episcopum scribit; et librum alium, quem Flores appellari complacuit. Scribit et librum Responsonum ad Augustinum Anglorum episcopum. Librum quoque Synodorum composuit cum episcopis Italiæ de necessariis causis Ecclesiæ. Alia vero opuscula nonnulla, quæ scripsit, non habentur, quando æmulorum excandescente invidia de medio sublata fuisse perhibentur. Hic illud, quod in canone dicitur : *Diesque nostros in tua pace disponas*, dicendum apposuit, et Orationem Dominicam ad missam recitari constituit, congruum arbitratus, ut in consecratione Domini corporis cum oratione hominis sacerdotis dicatur et oratio Dei et hominis Salvatoris. Quod quidem populus utpote novum et insolitum audiens, ægre tulit; cui protinus beatus pontifex humili responsione satisfacit; si dicenda est, inquam, in consecratione corporis Christi oratio, quam quidam scholasticus humano sensu et homo composuit. quanto magis illa, quam Dei et hominum mediator

⁶ an. Christi 128. ⁷ 492. ⁸ 417. ⁹ 417. ¹⁰ 492. ¹¹ 108. ¹² al. Caput Tauri. ¹³ anno Christi 440. ¹⁴ 590.

instituit, qui et discipulos suos orare sic docuit? A Scribit quoque in Cantica canticorum libellum explanationis ab exordio voluminis usque eo, ubi dicitur: *Equitatus meo in curribus Pharaonis (Cant. 1)*. Hic ergo sanctissimus pontifex Gregorius, Anglorum apostolus, cum missis doctoribus Anglos convertisset ad Dominum, anno Phocæ imperatoris secundo, iv Idus Martiarum migravit ad Dominum.

CAP. IX. Gregorius tertius¹⁸ annis octo Romanum tenuit pontificatum, qui et augmentavit in Canone: *Intra quorum consortium*. Hic decessit tempore Leonis imperatoris, iv Kal. Decembris.

CAP. X. Sergius¹⁹ papa, natione Syrus, Antiochiæ ex patre Tiberio ortus, in confectione corporis Domini, a clero et populo: *Agnus Dei*, statuit decantari.

CAP. XI. Ambrosius²⁰ Mediolanensis archiepiscopus, doctor Ecclesiæ mirificus, sub Gratiano Augusto clarus, imo et in toto orbe terrarum notissimus, columna Ecclesiæ, et hæreticorum ruina, semper et ubique libere agens et loquens pro justitia; quippe qui nec Theodosio principi peccanti pepercit, non solum Mediolanensi, cui præfuit, sed et universæ matri Ecclesiæ, scribendo et docendo plurimum contulit. Scripsit de Spiritu sancto librum unum ad Gratianum Augustum, Scripsit quoque librum de fide, librum de Incarnatione Domini. Scribit de paradiso, scribit de virginibus, scribit de exsequiis fratris, scribit *Hexaemeron*, scribit de fuga sæculi, scribit de patriarchis, scribit de perpetua C virginitate Matris Domini, scribit de Isaac et anima, scribit de bono mortis, scribit de Joseph, scribit apologiam de David; scribit super: *Beati immaculati (Psal. cxviii)*; scribit super: *Domine, quis habitabit (Psal. xiv)*; scribit de morte Gratiani, scribit de morte Theodosii, scribit de jejuniis, scribit de officiis, scribit super Isaiam, scribit super Apostolum, scribit super Lucam, scribit contra Auxentium hæreticum, scribit ad Fritigernam, reginam Marcomannorum. Præter ea plura ac diversa scribit opuscula, quæ pro summis opibus computat et reservat Ecclesia, de qua non recedit ejus memoria, et nomen ejus requireretur in sæcula. Hic beatissimus pontifex, doctor egregius, pietate præcipuus, invictus in adversis, in prosperis providus, post matutini et vesperæ delectabiles exitus, ipse delectabilis omnibus, sub principibus Arcadio et Honorio quievit in Domino.

CAP. XII. Joannes Constantinopolitanus²¹, cognomento Chrysostomus, qui ab ingrata Ecclesia bis est depositus, et insuper annuente Theophilo archiepiscopo, in exilium missus, primo Origenis errore deceptus, sed Dei gratia præventus, cooperante correctus, et Ecclesiæ reconciliatus est. Hic tam Græco quam Latino eruditus eloquio præter

sermones in festivitatis habitis, stylo egregio scriptos, scribit super Epistolam ad Hebræos, scribit nihilominus in Matthæum egregium opus, scribit etiam librum de reparatione lapsi, et septem Homilias de laude Pauli apostoli; dialogum quoque Basilio habitum de honore sacerdotii. Hic sub prænotatis principibus celebris, celebrem sui memoriam dereliquit Ecclesiis.

CAP. XIII. Epiphanius²² Salaminæ episcopus, fide Catholicus, ingenio optimus, Joanni Chrysostomo pro eo, quod eum offenderat, duos in suo episcopatu presbyteros ordinando, non contemnendam dictavit epistolam ad catholicam fidem, pacisque custodiam cohortantem. Hanc beatus Hieronymus presbyter pro ædificatione legentium rogatu B fratrum in Latinum vertit eloquium.

CAP. XIV. Fulgentius²³ episcopus, qui Ruspensi Ecclesiæ præfuit sub Theoderico rege Gothorum, in confessione fidei et sententia claruit in Homiliis; declamator fuit, et sermones plurimos utiles recitavit ad populum (et) in posterum transmisit litteris. Scripsit quoque librum insignem de prædestinatione et fide, alium ad Trassamundum regem Vandalorum.

CAP. XV. Annius²⁴ Manlius Severinus Boetius tam divina quam humana scientia clarus, qui et Romæ consul fuit, super Hypermenias²⁵ volumen insigne composuit. Aliud etiam de Musica scripsit, in quo profundum ejusdem artis subtiliter inquisivit. Et aliud nihilominus de fide sanctæ Trinitatis scriptum dereliquit. Qui etiam ad Joannem papam contra Eutychen et Nestoriam hæreticos scribit. At ubi Theodericus rex Gothorum tyrannidem in Romanos exercuit, Boetius consul Græcis clam litteras misit, volens scilicet per illorum patrocinium subdere²⁶, et a regis tyrannide civitatem et cives, se quoque addito, liberare. Quod ubi rex impius comperit, quasi reum majestatis Ravennam in exilium missum, in carcerem recludi jussit; in quo vir sapiens philosophica sibi consolatione adhibita, quinque libros per satyram edidit; in quibus, quia et se, et omnes lugentes consolari intendit, opus suum librum Consolationis inscripsit. Hic vir plurima posteris ingenii sui monumenta dereliquit. Duobus filiis in consulatu relictis, a rege nefario cum aliis pluribus gladio percussus occubuit.

CAP. XVI. Magnus Aurelius²⁷ Cassiodorus Romæ consul, deinde senator, ad ultimum monachus, monasterium construxit. Tam divina quam sæculari littera clarus effulsit, *Psalms* exposuit, libros Institutionum et Chronicam fecit. Librum de viris illustribus scripsit, epistolas Theoderici dictavit, insuper et tripartitam Historiam ordinavit.

CAP. XVII. Arator Romanæ²⁸ Ecclesiæ subdiaconus, qui sub papa Vigilio floruit, librum *Actus*

¹⁸ anno Christi 751. ¹⁹ 688. ²⁰ 374. ²¹ 398. subducere. ²² anno Christi 514. ²³ 314.

²⁴ 368. ²⁵ 507. ²⁶ 510. ²⁷ *περι ἰπωνυίας* ²⁸ f.

apostolorum versibus scripsit, quem postmodum A clerico et populo, et apostolico publice legit.

CAP. XVIII. Priscianus ²⁸ Cæsariensis, grammaticus peritissimus fuit, qui et librum egregium de grammatica arte composuit. Errant autem, qui hunc in fide errasse confirmant, quasi qui librum Juliano Apostata scripserit, et scriptum obtulerit, Errant, inquam, et patenter errant; neque enim Juliano scripsit imperatori, sed Juliano consuli fratri Symmachi soceri Boetii. Sed nonne sub Juliano Apostata, qui adeo in fide desipuit, sed sub Justiniano Christiano Priscianus Cæsariensis Constantinopoli floruit. A Juliano autem Cæsare usque ad Justinianum imperatorem computantur anni ducenti viginti septem.

CAP. XIX. Dionysius, ²⁹ abbas Romanus, sexto Justini principis anno Paschales Cyclos scripsit, quos a primo anno Diocletiani imperatoris inchoavit.

CAP. XX. Benedictus, ³⁰ Pater venerabilis, post vitam eremiticam quam duxit in loco, cui Sublacus vocabulum est, in monte Cassino, doctrina claruit, et miraculis. Quo cum primo tenderet relicta priorum habitatione, tres corvi, sicut in Longobardorum Historia legitur ³¹, quos pascebat quotidie, secuti sunt eum divina jussione. Cumque pervenisset ad quoddam bivium, duo angeli apparuerunt ei in specie duorum juvenum, ostendentes viam, per quam ad locum iret. In loco autem illo quidam Dei servus habitabat, cui vox de cælo dicebat :

His tu parte locis ; alter amicus adest.

Cujus versiculi sensus talis est : Exi de hoc loco, amice, quia alius amicus debet hic habitare. Veniens itaque sanctus Benedictus in summitatem montis, in maxima se constrinxit abstinencia ; ubi scripsit etiam monachorum Regulam, teste beato Gregorio ³², discretione præcipua, sermone luculento. In qua præter alia sanctitatis ejus indicia satis ostenditur, quam cælestem in terris vitam duxit ; quia vir sanctus non potuit aliter docere, quam vixit.

CAP. XXI. Victor Capuanus ³³ episcopus librum insignem de Pascha composuit, in quo erratica Victorii scripta redarguit. Scripserat enim et ille jubente Hilario ³⁴ papa Paschales Cyclos, sed errore plenos, quos scriptis suis, ut diximus, destruxit Victor episcopus.

CAP. XXII. Jordanis ³⁵ episcopus Chronicam de gestis Romanorum abbreviando descripsit, quam ab Adam inchoavit, et ad Justinum minorem Augustum usque perduxit.

CAP. XXIII. Victor Africanus episcopus ³⁶, Wandalicæ persecutionis historiam scribit ; quæ nimirum

A persecutio ejusdem postremo sui scriptorem involvit.

CAP. XXIV. Paterius ³⁷ Gregorii Magni discipulus, colligit in unum testimonia Scripturarum, quæ beatus papa Gregorius passim in suis tractatibus posuit, et posita protinus competenter exposuit. Habet enim hoc inter expositores alios quasi singulare, ut subintroduta de Scripturis testimonia soleat singillatim exponere ; ad quæ recolligenda idem scriptor animum intendit, quippe quæ posteris non parum profutura putavit.

CAP. XXV. Columba ³⁸ qui et Columbanus abbas, qui ex Hibernia oriundus, postquam cum discipulis suis Gallo, et aliis plura terrarum loca pertransiit, plures ad fidem Christi verbi exhortatione perduxit, plura etiam diversis in locis monasteria construxit, scripsit manu sua monachorum Regulam ; ad quos etiam unam exhortatoriam brevem licet, sed de contemptu mundi copiose disserentem, dictavit epistolam.

CAP. XXVI. Isidorus Hispalensis ³⁹ episcopus, qui beato Leandro in episcopatu successit, multa et magna opuscula edidit. Nam inter alia Synonyma scripsit, et Abbreviationem temporum, quam ad Constantinum Heraclii filium perduxit. Librum quoque Etymologiarum, librum Officiorum et librum Virorum illustrium. Præterea sermones plurimos, diversis temporibus habitos, stylo egregio scriptos transmisit ad posteros.

CAP. XXVII. Theodorus ⁴⁰ venerabilis Anglorum archiepiscopus a papa Vitaliano ordinatus et in Angliam missus, postquam in populo cui præerat, verbo et exemplo pluribus salutis fuit, ad ultimum librum de reorum pœnitentia, præcipua discretione conscripsit. Audiens etiam Constantinopolitanam Ecclesiam hæresi Euticetis ⁴¹ valde turbatam, synodum collegit, et ubi omnium in fide catholica consensus audivit, hunc ad instructionem, memoriamque sequentium synodalibus litteris ⁴² commendavit. Harum litterarum tale est exordium : *In nomine Domini nostri Jesu Christi Salvatoris, imperantibus dominis piissimis regibus nostris.* Earumdem vero talis est conclusio : *Nos omnes subscribimus, qui cum Theodoro archiepiscopo fidem catholicam exposuimus.* Hic de Tarso Ciliciæ oriundus fuit, et multis virtutibus clarus quievit.

CAP. XXVIII. Petrus ⁴³ archiepiscopus Ravennas librum scripsit egregium sermonum super topazium et aurum obrysum pretiosum.

CAP. XXIX. Adaman ⁴⁴ presbyter et abbas monachorum, qui erant in insula Hy, vir bonus et sapiens scientia Scripturarum nobilissime instructus, scripsit de locis sanctis librum, legentibus multis utilissimum ⁴⁵, cujus auctor erat docendo ac dictando

²⁸ anno Christi 550. ²⁹ 533. ³⁰ 540. ³¹ Paul. Diacon. *Hist. Longob.* lib. 1, cap. 27. ³² Lib. II *Dial.* cap. 26. ³³ A. Chr. 545. ³⁴ Hilarius. ³⁵ A. 552. ³⁶ 484. ³⁷ 601. ³⁸ 589. ³⁹ 635. ⁴⁰ 668. ⁴¹ Eutychis. ⁴² manus sæculi XV correxerat : commendare curavit. ⁴³ an. Chr. 433. ⁴⁴ 679. ⁴⁵ *Inf. cap.* 75, utilissimum.

Artwolfus⁴⁴ Galliarum episcopus, qui orationis gratia Jerosolymam veniens, lustrata omni terra repromissionis, Damascum quoque, Constantinopolim, Alexandriam, insulas maris adiit; patriam quoque navigio repetens vi tempestatis in occidentalia littora Britanniae delatus, post multa ad eundem Dei famulum Adamannum presbyterum venit, et quaecunque in locis sanctis digna memoria vidisse se retulit, hic litteris⁴⁵ commendavit. Obtulit autem librum suum Abfrido⁴⁶ rege Nordannbrorum, a quo etiam muneribus multis donatus, in patriam est remissus. Sed quia et libellum, et libelli auctorem paucos nostrorum legisse vel posse dubium non est, quiddam ex eo, quasi per excessum excerpsumus, quod legentibus plurimum conducere potest; his duntaxat, qui de locis sanctis, in quibus patriarchae, prophetae et apostoli cum ipso Domino conversati sunt, ea tantum, quae lectione didicerunt, et norunt. Igitur de Bethlehem, quae domus est Panis angelorum, in quo Virgo virginum Verbum de se genuit incarnatum, scribit in hunc modum:

Bethlehem civitas David in dorso sita est, angusta⁴⁷ ex omni parte, vallibus circumdata, ab oriente in occidentem mille passibus longa, humili sine turribus muro per extrema plani verticis instructo; in cuius orienti angulo quasi quoddam naturale semiantrum est, cuius exterior pars natiuitatis Dominicae fuisse dicitur locus; interior Praesepe Domini nominatur. Haec spelunca tota interiori pretioso marmore tecta supra locum, ubi Dominus natus specialius traditur, Sanctae Mariae grandem gestat ecclesiam. Scripsit item hoc modo de loco passionis et resurrectionis ipsius:

Ingressus a septentrionali parte Jerosolymam urbem primum de locis sanctis pro conditione platearum divertendum est ad ecclesiam Constantinianam, quae Martyrum appellatur. Hanc Constantinus imperator, eo quod ibi crux Domini ab Helena matre reperta sit, magnifico et regio cultu construxit. Dehinc ad occasu Golgotana videtur ecclesia, in qua etiam rupis apparet illa, quae quondam ipsam affixam Domini corpore, crucem pertulit, argenteam modo pergrandem sustinens crucem, pendente desuper magna aerea rota cum lampadibus. Infra vero ipsum locum Dominicae crucis excisa in petra crypta est, in qua super altare pro defunctis honoratis sacrificium solet offerri, positis interim in platea corporibus. Hujus quoque ad occasum ecclesiae Anastasis, hoc est resurrectionis Dominicae rotunda ecclesia, tribus cincta parietibus, duodecim columnis sustentatur, inter parietes singulos latum habens spatium viae, quia tria altaria in tribus locis parietis medii continet, hoc est australis, et aquilonaris, et occidentalis. Haec bis quaternas portas, id est introitus per tres e regione parietes

habet, e quibus quatuor ad Vulturum, et quatuor ad Eurum spectant. Hujus in medio monumentum Domini rotundum petra excisum est, cuius culmen intrinsecus stans homo manu contingere potest, ab oriente habens introitum, cui lapis ille magnus appositus est, quod intrinsecus ferramentorum vestigia ostendunt usque in praesens. Nam extrinsecus usque ad culminis summitatem totum marmore tectum, summum vero culmen auro ornatum, auream magnam gestat crucem. In hujus autem monumenti aquilonari parte sepulcrum Domini in eadem petra excisum longitudinis septem pedum, trium mensura palmorum, pavimento altius eminet, introitum habens a latere meridiano, ubi die noctuque duodecim lampades ardent; quatuor intra sepulcrum, octo supra in margine dextro lapis, qui ad ostium monumenti positus erat, nunc fixus est, cuius pars minor quadratum altare ante ostium nihilominus ejusdem monumenti stat, major vero in orientali ejusdem ecclesiae loco quadrangulum aliud altare sub linteaminibus existit. Color autem ejusdem monumenti, et sepulcri albo et rubicundo permistus videtur.

De loco quoque ascensionis Dominicae praefatus auctor hoc modo refert: Mons Olivarum altitudinis montis Sion par est, sed latitudine et longitudine praestat, exceptis vitibus et olivis raro ferax arboribus, frumenti quoque et hordei fertilis, neque enim brucosa, sed herbosa et florida soli illius est qualitas, in cuius summo vertice, ubi Dominus ad caelos ascendit, ecclesiae rotunda grandes ternas per circuitum cameratas habet porticus desuper tectas. Interior namque domus propter Dominici corporis meatum camerari et tegi non potuit, altare ad orientem habens angusto culmine tectum, in cuius medio ultima Domini vestigia caelo desuper patente, ubi ascendit, visuntur, quae cum quotidie a credentibus terra tollatur, nihilominus manet⁴⁸ eandem adhuc speciem veluti impressis signata vestigiis servat. Haec circa, aerea rota jacet usque ad cervicem alta, ab occasu habens introitum pendente desuper in cochleis magna lampade, totaque die, et nocte lucente. In occidentali ejusdem ecclesiae parte fenestrae octo totidemque e regione lampades in funibus pendentes usque Jerosolymam per vitrum fulgent, quarum lux corda intuentium cum quadam alacritate et compunctione pavescere dicitur. In die Ascensionis Dominicae per annos singulos missa peracta validi fulminis procella desursum venire consuevit, et omnes qui in ecclesia fuerint, terrae prosternere. De situ etiam Hebron, et monumentis patrum ita scribit:

Hebron quondam civitas et metropolis regni David, nunc ruinis tantum, quid tunc fuerit ostendens, uno ad orientem stadio speluncam duplicem in valle habet, ubi sepulcra patriarcharum qua-

⁴⁴ alii Arculfus. ⁴⁵ prior manus mandare curavit. ⁴⁶ I. Aldfrido regi Nordanhumbroregum. ⁴⁷ alii angusto. ⁴⁸ supple, et.

drato muro circumdantur capitibus versis ad aquilonem, et hæc singula singulis tecta lapidibus instar silice dolatis; trium patriarcharum candidis, Adam obscurioris et vilioris operis, qui haud longe ab illis ad Borealem, extremamque muri illius partem pausat. Trium quoque feminarum viliores et minores memoriæ cernuntur. Mambre collis mille passibus a monumentis iis ad Boream, herbosus valde, et floridus, campestem habens in vertice plantitiem. In Aquilonari parte quercus Abrahæ [duorum hominum altitudinis truncus] Ecclesia circumdata est. Hæc de opusculis excerpta præfati scriptoris ad sensum quidem verborum illius, sed brevioribus, strictisque comprehensa sermonibus ad utilitatem legentium hic inserimus. Plura voluminis illius, si quem scire delectat, vel ipso illo volumine⁴⁴, vel in eo quod de illo venerabilis Beda⁴⁵ presbyter strictim excerptis, epitomatice requirat.

CAP. XXX. Althelmus⁴⁶ episcopus, cum adhuc presbyter esset, et abbas monasterii, quod Maildubi urbem Angli nuncupant, scripsit jubente synodo suæ gentis librum egregium adversus errorem Britonum, quo vel pascha non suo tempore celebrant, vel alia plura ecclesiasticæ castitati et paci contraria gerunt, multosque eorum, qui occidentalibus Saxonibus subditi, Britones ad catholicæ Paschæ celebrationem hujus lectione perduxit. Scripsit et de virginitate librum eximium, quem in exemplum Sedulii geminato opere et versibus hexametris et prosa composuit. Scripsit et alia nonnulla, utpote vir undecunque doctissimus. Nam et sermone nitidus, et scripturarum tam liberalium quam ecclesiasticarum erat eruditione mirandus.

CAP. XXXI. Beda⁴⁷ Venerabilis presbyter et monachus, natione Anglus, sub Geolfrido⁴⁸ abbate Christi tirocinio mancipatus, pluribus opusculis utilitatibus ecclesiasticis servivit. Verum tam de ipso quam de operibus ejus suum ipsius testimonium proferemus; quia et quod ex Anglia oriundus fuerit, et annos natus quatuor cura propinquorum in monasterium beatorum Apostolorum Petri et Pauli sacris litteris erudiendus Benedicto, ac deinde Geolfrido abbati traditus sit, quod cunctum ex eo tempus vitæ in ejusdem monasterii habitatione peragens, omnem meditandis Scripturis operam dederit, quod inter observantiam disciplinæ regularis et quotidianam in ecclesia cantandi curam semper aut scribere, aut discere, aut docere dulce habuerit, quod nono decimo vitæ suæ anno diaconatum, tricesimo presbyteratum jubente abbate suo susceperit, quanto etiam, ordine presbyteratus accepto, usque ad annum ætatis suæ quinquagesimum nonum ex opusculis venerabilium Patrum breviter adnotaverit, sive etiam ad formam sensus

A et interpretationis eorum superadjecerit, in libro quem scribit de historia et gestis patriæ, curavit ascribere. In principium, inquit, Genesis usque ad nativitatem Isaac, et ejectionem Ismaelis libros quatuor; de Tabernaculo et vasis ejus, ac vestibus sacerdotum libros quatuor; de ædificatione templi allegoricæ expositionis sicut et cætera libros duos. Item in librum Regum triginta Quæstionum, in Proverbia Salomonis libros duos, in Canticum canticorum libros septem, in Isaiam prophetam, Danielem, duodecim Prophetas, et septem Jeremiæ distinctiones capitulorum ex tractatu beati Hieronymi excerptas; in Esdras, et Nehemiam libros tres; in canticum Habacuc librum unum; in librum beati Patris Tobiae explanationes allegoricæ, de Christo et Ecclesia librum unum; Capitula lectionum in Pentateuchum Moysi et Josuæ, Judicum, in libros et verba Dierum, in librum beati Patris Job, in Parabolas, Ecclesiasten et Canticum canticorum; in Isaiam prophetam, Esdras quoque et Nehemiam; in Evangelium Marci libros quatuor; in Evangelium Lucæ libros sex; Homiliarum Evangeliorum libros duos; in Apostolum quæcunque in opusculis sancti Augustini inveni, exposita cuncta per ordinem transcribere curavi; in Actus apostolorum libros duos, in Epistolas septem Canonicas libros singulos, in Apocalypsim sancti Joannis libros tres; item capitulum lectionum in totum novum Testamentum excepto Evangelio; item librum C Epistolarum ad diversos, quarum de sex ætatibus una est, de mansionibus filiorum Israel unam; unam de eo, quod ait Isaias: *Et claudentur ibi in carcerem, et post dies multos visitabuntur* (Isa. xxiv). De ratione Bissexti unum, de Æquinoctio juxta Anatolium unum. Item de Historiis sanctorum librum vitæ et passionis sancti Felicis confessoris de metrico Paulini opere in prosam transtulit; librum vitæ et passionis sancti Anastasii male de Græco translatus, et pejus a quodam imperito emendatum prout potui, ad sensum adcorrexî; vitam sancti Patris et monachi simul et antistitis Cudbrecti⁴⁹, et prius heroico, et postmodum plano sermone descripsi; Historiam abbatum monasterii hujus, in quo supernæ pietati deservire gaudeo. D Benedicti et Geolfridi, et Hey, et Berecti in libellis duobus; Historiam ecclesiasticam nostræ insulæ, ac gentis in libris decem; Martyrologium de natalitiis sanctorum martyrum diebus, in quo omnes, quos invenire potui, non solum, quo die, verum etiam, quo certaminis genere, vel sub quo judice mundum vicerint, diligenter adnotare studui; librum Hymnorum diverso metro sive rhythmo, librum Epigrammatum heroico metro, sive elegiaco; de natura rerum, et de temporibus libros singulos; item de temporibus librum unum majorem, librum

⁴⁴ exstat apud Mabillon. sæc. III Bened. p. II. ⁴⁵ lib. v, cap. 16 *Hist. gent. Angl.* ⁴⁶ an. Chr. 680 ⁴⁷ 701. ⁴⁸ alias Geolfrido. ⁴⁹ alias Cudberti.

Digitized by Google

de Orthographia Alphabeti ordine distinctum; A chis scripsit, in quibus omnibus de contemptu mundi copiose disseruit.

CAP. XXXII. Zacharias⁵⁴ apostolicus, utriusque eloquii peritus, quatuor libros Dialogorum beati Gregorii de Latino in Græcum vertit eloquium.

CAP. XXXIII. Petrus⁵⁵ Damiani, cardinalis episcopus scripsit librum et nomine et dignitate gratissimum, et librum alium, qui inscribitur: *Dominus vobiscum*, contra eos qui dicebant, in actione missarum hunc salutationis modum a solitariis non esse servandum.

CAP. XXXIV. Paschasius⁵⁶, qui et Radbertus, fide et scientia clarus, scripsit de corpore Domini librum, cunctis per orbem fideliter amplectendum.

CAP. XXXV. Sedulius⁵⁷ antistes ad Macedonium presbyterum magistrum suum libros duos de Veteri scilicet et Novo Testamento metro conscripsit heroico, quibus et prolixum prosaice scriptum præposuit prologum.

CAP. XXXVI. Theodolus⁵⁸ parentibus non infimis et Christianis editus fuit; puer in Italia adultus, in Græcia studuit. Eruditus igitur in utraque lingua cum esset Athenis, gentiles cum fidelibus altercantes audivit, quorum colligens rationes, reversus in allegoricam Eclogam contulit, quam morte præventus non emendavit; unde paucos in opere ejus nævos invenimus. Qui dum sic posuit *dic et Trojanum laudis scire secretum, se*⁵⁹ male corripuit. Demum tam morum quam scientiæ honestate præditus, sub clericali norma obiit. Inscribitur autem liber ejus Ecloga a capris, videlicet tracto vocabulo; quasi diceretur: egle logos⁶⁰, id est *caprinus sermo*; aut quia fœditatem vitiorum, quæ per hoc animal significatur, reprehendit. Nonnulli etiam a *egligon*⁶¹ Græce, *exercitium*⁶² Latine interpretantur; quia collectis historiis, et fabulis multis componitur.

CAP. XXXVII. Gregorius⁶³ Turonum archiepiscopus, doctor egregius, et historiographus plurimas conscripsit historias, et de miraculis sanctorum volumen egregium.

CAP. XXXVIII. Martinus⁶⁴ Brachahensis⁶⁵ archiepiscopus scribit ad Mironem regem libellum de quatuor virtutibus.

CAP. XXXIX. Cæsarius⁶⁶ Lirinensis monasterii monachus, et postmodum Arelatensis archiepiscopus, homilias numero decem exhortatorias mona-

chis scripsit, in quibus omnibus de contemptu mundi copiose disseruit.

CAP. XL. Ado⁶⁷ archiepiscopus Viennensis scribit inter alia Martyrologium de sanctis. Exstant epistolæ Nicolai papæ Adoni directæ.

CAP. XLI. Albinus⁶⁸, qui et Alquinus officio presbyter, ingenio optimus, fide catholicus, scribit de grammatica, scribit de rhetorica, scribit de dialectica, scribit de astronomia, scripsit quoque librum de Trinitate. Scribit de octo vitiis ad Gwidonem comitem. Scripsit et super Joannem. Hic per septem ferias totidem ordinavit officia, octava, hoc est Dominica addita, ita plane, ut in Dominica de Sancta Trinitate, feria secunda de Sapientia, tertia vero de Spiritu sancto, quarta de angelis, quinta de charitate, sexta de sancta cruce, Sabbato de sancta Maria, de singulis denique suum singulorum agatur officium. Quod ideo commemorandum putavi, quod ordo ejusdem institutionis in multis hodieque servatur Ecclesiis. Scribit etiam Quæstiones in Genesim ad litteram.

CAP. XLII. Justus⁶⁹ Viennensium archiepiscopus scribit ad Sergium papam librum explanationum in Cantica canticorum.

CAP. XLIII. Helto⁷⁰ venerabilis Augiensis cœnobii presbyter temporibus Ludgwici mirabilem visionem cujusdam Augiensis monachi, nomine Wertini, quam eductus e corpore vidit, qui et reductus post triduum obiit, prosa describit. Idem postmodum Basileæ episcopus factus, cum Hugone⁷¹, et Ajone comitibus Constantinopolim missus suum describit Hodæporicum.

CAP. XLIV. Waltridus⁷² Strabo⁷³ vir doctus, qui annis septem Augiensi monasterio præfuit, qui multa ingenii sui monumenta metro et prosa posteris tradidit. Eamdem ejusdem monachi visionem metro studiose descripsit.

CAP. XLV. Magnentius⁷⁴ Rabanus Maurus, primo Fuldensis abbas, deinde Moguntinus archiepiscopus, scribendi studio admodum intentus, librum de mysterio Sanctæ Crucis variis figuris, metroque composuit, quem Sergio papæ transmisit. Scribens quoque super totum Vetus Testamentum nihil prætermisit intactum. Sed et super Matthæum scribit volumen egregium; scribit et Computum; scribit in Ludwicum super cantica prophetarum; scribit super Apostolum.

CAP. XLVI. Hincmaurus⁷⁵ reverendissimus Remorum archiepiscopus, scribit ad Carolum de collectis, de canonibus; de vita quoque et virtutibus sancti Remigii non contemnendum scripsit opusculum.

⁵⁴ anno Christi 741. ⁵⁵ 1057. ⁵⁶ 844. ⁵⁷ circ 450. ⁵⁸ incert. ætat. ⁵⁹ *Eclog. Theodul. versu 319. Dic et Trojanum laudis tu scire secretum.* ⁶⁰ *αἰγῶν λόγος.* ⁶¹ *ἐκλογὴ, vel ἐκλογαῖον, collectio, selectum, etc.* ⁶² f. excerptum. ⁶³ an. Christi 575. ⁶⁴ an. Chr. 560. ⁶⁵ Braccarenensis. ⁶⁶ a. Ch. 502. ⁶⁷ 859. ⁶⁸ 790. ⁶⁹ alii Urgelens. episcopus, qui floruit. 529. ⁷⁰ an. Chr. 841. ⁷¹ alii Hugone. ⁷² an. Chr. 842. ⁷³ alii Walafridus. ⁷⁴ an. Chr. 850. ⁷⁵ al. Hincmarus. ⁷⁶ An. Chr. 741.

CAP. XLVII. Ratramnus ⁷⁶ vir doctus scripsit libellum cuidam principi de corpore et sanguine Domini, a cujus libelli interim laude cessamus, donec perlecto eo, si forte ad manum venerit, an sanæ et catholicæ fidei concordet, agnoscamus.

CAP. XLVIII. ⁷⁷ Laurentius ⁷⁸, doctrina et scientia clarus, scribit librum de duobus temporibus, in quo plurima pœnitentes poterunt invenire remedia.

CAP. XLIX. Rudolfus ⁷⁹ Fuldensis monasterii presbyter et monachus, doctor præcipuus, poeta etiam dictus, et historicus satis doctus, multis utiliter scriptis, octavo Idus Martii rebus excessit humanis.

CAP. L. Smaragdus ⁸⁰ abbas super epistolas et evangelia per singulas Dominicas distributa, utilissimum scripsit opusculum. Libellum quoque alium scribit, quem de diversis virtutibus collegit, et ei Diadema monachorum nomen imposuit; quia, sicut diadema gemmis, ita hic liber fulget ornamentis.

CAP. LI. Ambrosius ⁸¹, qui et Autpertus, abbas ⁸² Agaunensis cœnobii, explanationem scribit in librum Apocalypsis Joannis apostoli. Scribit etiam in modum Prudentii *Psychomachia*, quod interpretatur *pugna animæ*, librum De conflictu virtutum et vitiorum, quem et misit ad Lantfridum abbatem ac presbyterum in Bavaria constitutum.

CAP. LII. Julianus ⁸³ Toletanus episcopus, vir litteris apprime eruditus scribit Idalio episcopo Barchinonensi librum Prognosticorum de novissimis diebus, et initio futuri sæculi.

CAP. LIII. Bachiarius ⁸⁴ vir optimi ingenii, scribit ad Januarium librum De reparatione lapsi.

CAP. LIV. Regino ⁸⁵ abbas Bruniensis Chronicam scribit, quam a primo Incarnationis Dominicæ anno inchoavit et ad millesimum quintum perduxit.

CAP. LV. Eucherius ⁸⁶ in divinis Scripturis admodum exercitatus scribit Quæstiones in librum Regum. Scribit nihilominus de forma spiritualis intellectus; et interpretatione nominum. Habetur et alius liber ab eo conscriptus, qui inscribitur De quæstionibus difficilioribus.

CVP. LVI. Marcellinus ⁸⁷ natione Romanus, Chronicam scripsit, in qua sagacis sui ingenii evidens indicium dedit.

CAP. LVII. Paulus ⁸⁸ monachus, monachorum Regulam scripsit, in cujus conscriptione cooperatorem habuit Stephanum collegam suum. Unde et eandem Regulam sub utrorumque nomine placuit inscribi, exempli gratia: Incipit Regula Pauli et Stephanus.

CAP. LVIII. Porcharius ⁸⁹ vir vitæ venerabilis ⁹⁰, abbas monasterii Lirinensis, qui beatum Cæsarium Arelatensi Ecclesiæ destinavit episcopum, scripta quædam, quæ monita nuncupare placuit, monachis scripsit, in quibus de contemptu mundi et breviter et diffuse disseruit: breviter verbis, sed diffuse sententiarum medullis. Hic, ut fertur, cum multitudine copiosi gregis sui a Saracenis captus et interemptus est.

CAP. LIX. Joannes ⁹¹ musicus, natione Anglicus, vir admodum subtilis ingenii fuit, qui et libellum præstantissimum de musica arte composuit.

CAP. LX. Joannes ⁹², natione Romanus, Romanæ Ecclesiæ archidiaconus, vir acutus ingenio, sermone facundus, auctoritate et assensu beati Joannis apostolici de vita beatissimi Gregorii papæ satis famosum scribit opusculum.

CAP. LXI. ⁹³ Fricolphus ⁹⁴ episcopus, scientia doctrinaque præcipuus, explanationes in Genesim scribit, et ab exordio mundi usque ad tempora Northmannorum veraces historias texuit.

CAP. LXII. Arnulfus ⁹⁵ presbyter et monachus monasterii Sancti Emmerammi Dialogum scribit Collectiæ et Admonitiæ de virtutibus sanctorum, qui eodem in loco in pace sepulti novissimam expectant tubam.

CAP. LXIII. Arbo ⁹⁶ qui ⁹⁷ et Cyrias ⁹⁸ Frisingensis episcopus, duo non parva de gestis sanctorum Emmerammi et Corbiniani scribit opuscula.

CAP. LXIV. Paulus ⁹⁹ Judæus, Fuldensis monachus, vitam sancti Erhardi Ratisponensis episcopi, sed et de conversione sancti Pauli apostoli composuit prosam, quam vulgo dicunt sequentiam, cujus hoc est exordium: *Dixit Dominus ex Basan (Psal. LXVII)*, etc.

CAP. LXV. Nocherus ¹⁰⁰ abbas ¹ Augiensis, vir fide et actibus clarus, litteris etiam apprime eruditus, in musica peritissimus fuit. Libellum, quem sequentiarum, usitato videlicet vocabulo nuncupari complacuit, composuit, cui præmittens prologum destinavit eum ad venerabilem Luitwardum Vercellensem episcopum.

CAP. LXVI. Remigius ² vir clarus, tam divinis quam sæcularibus litteris sufficienter instructus, inter alia explanationem in Genesim scripsit. Sed et super Psalterium commentum insigne composuit. Habetur nihilominus et aliud ejus commentum, quod scripsit super Donatum.

CAP. LXVII. Paulus ³, vir doctus, scribit inter alia librum utilissimum, qui inscribitur de significatione verborum.

CAP. LXVIII. Egebertus ⁴ Heresfeldensis, natione Suevigena, officio presbyter, inter alia scribit Vitam

⁷⁶ an. hr. 840. ⁷⁷ 705. ⁷⁸ Novariensis. ⁷⁹ 850. ⁸⁰ an. Chr. 810. ⁸¹ 760. ⁸² *alii* Vincentinus ad Vulturum m. ⁸³ an. Chr. 680. ⁸⁴ 440. ⁸⁵ 892. ⁸⁶ 434. ⁸⁷ 380. ⁸⁸ inc. ætat. ⁸⁹ manus sæc. XV *alias* Burchari s. ⁹⁰ an. Christi 500. ⁹¹ inc. ætat. ⁹² an. Christi 875. ⁹³ *alias* Freculphus. ⁹⁴ an. Chr. 824. ⁹⁵ 041. ⁹⁶ *alias* Atibo. ⁹⁷ an. Chr. 760. ⁹⁸ ead. man. *alias* Cyrinus. ⁹⁹ inc. ætat. ¹⁰⁰ *alias* Notgerus. ¹ ar. Chr. 912. ² 880. ³ 820. ⁴ circ. a. C. 1100.

sancti ⁸ Nemoradi confessoris, qui et claruit temporibus Chunradi imperatoris.

CAP. LXXIX. Orosius ⁶ venerabilis, ut putatur episcopus, scribit inter alia Commentum in librum duodecim prophetarum.

CAP. LXX. Erchardus ⁷ monachus monasterii Sancti Galli, acuti satis ingenii, Gesta Walterii metro conscripsit heroico, tertio regnante Henrico.

CAP. LXXI. Amularius ⁸ venerabilis Trevirorum archiepiscopus, scripsit inter alia De officiis eximium opus. Hujus operis imo et hujus auctoris meminit beate memorie Rudwertus abbas Tuitiensis in libro suo, quem scribit de officiis.

CAP. LXXII. Achelinus ⁹ episcopus nonnulla edidit scripta, quæ appellantur Ænigmata.

CAP. LXXIII. Symphrosius ¹⁰, vir eruditissimus, sermone ac scientia sua, nihilominus scribit Ænigmata, quæ cum hodieque habeantur a pluribus, nos tamen necdum legendorum eorum copiam habere potuimus.

CAP. LXXIV. Zenophirus ¹¹ Constantinopolitanus episcopus scribit inter alia librum, qui inscribitur Chronographia.

CAP. LXXV. Otto ¹² venerabilis abbas Cluniacensium, ardentissimus amator monasticæ religionis, qui monachorum gemma, qui discipulorum suorum gloria fuit, Dialogum satis utilem de Musica arte composuit. Scripsit præterea librum præstantissimum, monachisque utilissimum, librum videlicet Occupationum.

CAP. LXXVI. Heymo ¹³, sapiens apud Antisiodorum ad sanctum Germanum sub professione monastica degens, multa et varia conscripsit opuscula. Scribit enim super Apostolum librum infinite quantitatis. Scribit Explanationem egregiam in librum Apocalypsis. Scribit super Cantica canticorum. Scribit textum duodecim Prophetarum. Sed et super Evangelia plures scripsit tractatus.

CAP. LXXVII. Albertus ¹⁴ monachus, Computista incomparabilis existit, qui et libellum insignem de computi regulis scripsit.

CAP. LXXVIII. Willeramius ¹⁵ abbas Eberspergensis, vita ac scientia irreprensibilis, in componendis versibus acutum satis ingenium habuit. Nam et Canticum canticorum metro heroico luculenter exposuit.

CAP. LXXIX. Stephanus ¹⁶ musicus, vir peritissimus ¹⁷, qui inter alia libellum præstantissimum de musica arte composuit.

CAP. LXXX. Gwido ¹⁸ abbas, fide ac scientia incomparabilis, qui et multis in hac vita virtutibus floruit. Nam humanis rebus exemptus Sutriæ et se-

pultus, sed postmodum per Henricum imperatorem Spiram translatus. Hic in diebus suis utilitatibus Ecclesiarum scribendo ac docendo plurimum contulit, atque inter alia nonnulla quæ scripsit, opus eximium de Musica edidit, in qua ejusdem artis inquisitoribus suæ subtilitatis evidens indicium dedit.

CAP. LXXXI. Bern ¹⁹ musicus, vir pius ac doctus in monasterio Prumensi sub monastica professione deguit, quem postmodum Henricus Pius imperator abbatem Augiæ constituit; qui gratanter acceptus a fratribus fratres dispersos recollegit, et a Lamperto Constantiensi episcopo consecratus, magna insignis pietate ac scientia præfuit annis quadraginta. Hic scripsit librum De institutione missarum, et de Musica opus præstantissimum. Vitam quoque sancti Udalrici Augustensis episcopi.

CAP. LXXXII. Husardus ²⁰, qui et Carolus, vir illustris, scribit inter alia Martyrologium de sanctis.

CAP. LXXXIII. Bruno Segvensis ²¹ episcopus, vir bonus et catholicus, utilem admodum tractatum edidit, in quo cunctis per orbem fidelibus gratiam et pacem imprecatus, a laude exorsus beatissimi papæ Leonis, scribit nonnulla de Simoniacis, Simoniacorumque sacramentis. Rogatu quoque venerandi episcopi Magolonensis scribit quædam mystica de Dedicationibus ecclesiarum, et aliis Ecclesiæ sacramentis.

CAP. LXXXIV. Bruno alius ²², doctrina et scientia clarus, scribit nihilominus contra Simoniacos. Scribit super Psalterium præstantissimum opus.

CAP. LXXXV. Bruno ²³ Leucorum episcopus, qui et Leo IX apostolicus, scribit epistolam Leoni Constantinopolitano et Michaeli Acridano episcopis, docens eos servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Hic in musica subtilissimus fuit, et inter cantus alios, quos plurimos edidit, Historiam beatissimi papæ Gregorii satis artificiose composuit.

CAP. LXXXVI. Fredericus ²⁴ apocrisarius Leonis IX papæ, postmodum et ipse propter mutato ²⁵ in Stephanum ²⁶ nomine, scribit insignem tractatum contra hæresim fermentaceorum ²⁷.

CAP. LXXXVII. Humbertus ²⁸, Sanctæ Rufinæ episcopus fuit, qui contra hæresim prænotatam scriptis copiose disseruit.

CAP. LXXXVIII. Beringarius ²⁹ Turonis exortus, Andegavensis Ecclesiæ archidiaconus, primo hæreticus fuit; quippe qui sacramentum corporis et sanguinis Domini signum solummodo sacræ rei esse asseruit. Cujus etiam errorem nonnulli secuti a nomine Beringarii Beringariani sunt appellati. Qu

⁸ manus alia recentior, Jermedadi, sed videtur legend. Heimerad. ⁶ a. Ch. 416. ⁷ 1040. ⁸ 810. ⁹ Athelinus. incertæ æt. ¹⁰ Symposius inc. æt. ¹¹ f. Theophanes Byzant., qui flor. a. C. 580. ¹² a. C. 926, al. Odo. ¹³ 841. ¹⁴ inc. æt. ¹⁵ a. Chr. 107, al. Willeramus. ¹⁶ a. Ch. 910. ¹⁷ forte episc. Leodiensis. ¹⁸ an. Chr. 1020. ¹⁹ 1020, al. Berno. ²⁰ an. Ch. 876. ²¹ f. Signiensis. a. Chr. 1087. ²² 1055. ²³ Episc. Herbipol. ²⁴ a. Chr. 1040. ²⁵ Codex habet mendose Urno. ²⁶ a. Chr. 1057. ²⁷ f. proprio. ²⁸ Stephanus IX. P. M. ²⁹ f. fermentariorum. ²⁹ a. Chr. 1054. ²⁹ 1035.

videlicet Beringarius cœlesti demum virtute et rationum veritate convictus, etsi non corde, scripto tamen renuntiavit eidem hæresi suæ. Cujus juramenti formam papa Nicolaus universali concilio Romæ congregato ab eodem accepit, quam et sancta Romana Ecclesia generaliter ab omnibus hæreticis conversis exigere consuevit. Fertur tamen fidem catholicam de sacramento corporis et sanguinis Domini Salvatoris his confirmasse versiculis :

*Constat in altari carnem de pane creari ;
Ipsa caro Deus est ; qui negat hoc, reus est.*

CAP. LXXXIX. Lantfrancus ²⁰, Anglorum episcopus, miræ sanctitatis et eruditionis vir fuit, qui contra hæresim Beringariorum nonnulla memoria digna dereliquit.

CAP. XC. Christianus ²¹ pontifex Apulorum, vir clarus scientia et sanctitate, contra eandem hæresim disseruit invictissime.

CAP. XCI. Hermannus ²² Contractus, Suevigena, philosophus in computatione subtilissimus exstitit, qui et librum de principalibus computi regulis scripsit. Scripsit et metricè librum, qui scribitur de conflictu Ovis et Lini. Scripsit item metricè alium in modum Theodoli. Scripsit et tertium nihilominus metricè de contemptu mundi. In musica sane pene modernis omnibus subtilior exstitit, et cantilenas plurimas de musica, cantusque de sanctis satis auctorabiles edidit. Chronicam quoque et gesta Chunradi et Henrici composuit ; in quibus omnibus virtus illius satis enituit.

CAP. XCII. Bertholdus ²³, qui ejusdem auditor, et discipulus exstitit, vitam Magistri. et Chronicam scribit.

CAP. CXIII. Folbertus ²⁴ Carnotensis episcopus, eruditionum præceptor quoque Beringarii, cujus superius mentionem fecimus, scribit inter alia tractatum contra Judæos et malos Christianos. Scribit vitam sancti Ægidii. Scribit et sermonem de Nativitate sanctæ Mariæ, Matris Domini.

CAP. CXIV. Burchardus ²⁵ Wormatiensis episcopus scribit collectiones utilissimas de Canonibus.

CAP. XCV. Ivo ²⁶ Carnotensis episcopus scribit inter alia nonnulla, excerpta de canonibus. Scribit plurimas ad diversos epistolas. Scribit Martyrologium de sanctis. Scribit Sententias de divinis, officiis.

CAP. XCVI. Anselmus ²⁷ Cantuariensis archiepiscopus, scientia et moribus decenter ornatus, adhuc Beccensi monasterio præsidens, scribit Epistolam fratri Mauritio de fratre fugitivo, in qua quæstionem aliam addidit et enodavit, videlicet, qualiter malum nihil dicatur et sit, cum tamen videatur esse aliquid. Opus etiam aliud edidit, quod secundum materiam de qua editum est, Cur Deus homo, nominavit, et in duos libellos distinxit. Tres tractatus pertinentes ad studium sacræ Scripturæ

A diversis fecit temporibus consimiles in hoc, quia facti sunt per interrogationem et responsionem, et persona interrogantis nomine discipuli, respondentis vero notatur nomine Magistri. Unus horum trium est de veritate ; quid scilicet sit veritas, et in quibus rebus soleat dici, et quid sit justitia ? Alius vero est de libertate arbitrii, quid sit ? et utrum eam semper habeat homo, et quot sint ejus diversitates in habendo vel non habendo rectitudinem voluntatis, ad quam servandam data est creaturæ rationali ? Tertius autem est de quæstione, qua quæritur, quid peccaverit diabolus, quia non stetit in veritate, cum Deus non dederit ei perseverantiam, quam nisi eo dante habere non potuit, quam si Deus dedisset, ille habuisset : sicut boni angeli illam habuerunt, quia Deus illis dedit ? Quem tractatum quamvis ibi de confirmatione honorum angelorum dixerit, de casu diaboli titulavit, cum illud contingens fuit, quod dixit de bonis angelis ; quod autem scripsit de malis, ex proposito fuit quæstionis. Quartum denique simili modo edidit : non inutilem introeuentis ad dialecticam, cujus initium est : *De grammatico*, quem, quia ad diversum ab his tribus studium pertinebat, istis non cognominat. Scribit præterea duo non parva opuscula, Monologion scilicet, et Prosologion, quæ ad hoc maxime fecit, ut, quod fide tenemus de divina natura, et ejus personis præter incarnationem, necessariis rationibus sine auctoritate Scripturæ probari possit. Scribit quoque de virginali conceptu, et originali peccato librum ; scribit ad Urbanum papam II, librum de Incarnatione Verbi ; scribit contra Græcos librum de processione Spiritus sancti. Scribit et epistolam Williramo Novemburgensi episcopo de dissensione Græcorum in sacrificio. Sed et super evangelium : *Intravit Jesus in quoddam castellum (Luc. x)*, novam scribit explanationem, sanctæ Dei Genitricis Mariæ festivitati, et laudibus aptissime congruentem. De sanctis quoque ordinatissimum scribit Martyrologium.

CAP. XCVII. Gislebertus ²⁸ abbas Westmonasterii dialogum scribit Judæi et Christiani, quem et discutendum direxit eidem Anselmo Cantuariensi archiepiscopo.

D CAP. XCVIII. Clemens ²⁹ qui et Gwibertus, Ravennaticæ sedis episcopus, ac postmodum super Gregorium septimum per regem Henricum in Romanam Ecclesiam, licet invitus, juxta quosdam violenter, intrusus, nec Ravenna, nedum Romæ bene usus, facundus tamen eloquio, acutus ingenio, tres in apostolatu sibi invicem succedentes supervixit. Qui et beato papæ Urbano exsilium suum impropere hæc metricè in eum verborum tela detorsit :

*Diceris Urbanus, cum sis projectus ab urbe ;
Vel muta nomen, vel regrediaris in urbem.*

²⁰ an. Chr. 1070. ²¹ 1040. ²² 1050. ²³ 1066. ²⁴ 1007. ²⁵ 996. ²⁶ 1052. ²⁷ 1003. ²⁸ 1080. *al.* Gislebertus. ²⁹ an. Chr. 1080.

CAP. XCIX. Urbanus ⁴⁰ secundus apostolicus, A scientia et sanctitate magnificus, accepto hujusmodi improprio, sic metricè rescripsit eidem æmulo suo :

*Clemens nomen habes, sed clemens non potes esse ;
Tradita solvendi, cum sit tibi nulla potestas.*

Quibus nimirum verbis nihil eum de apostolica dignitate præter vocabulum palam perhibet assecutum.

CAP. C. Anselmus ⁴¹ Lucensis episcopus, vir per omnia catholicus, omnique ad unguem scientia præditus, ac post mortem miraculis clarus, qui et beatum Gregorium VII, unice dilexit, contra Gwibertum, et sequaces ejus, opus eximium scripsit. Nam et super Psalterium opus immodicum scribit, in quo locis congruentibus contra Gwibertum et Henricum per apostropham disserit.

CAP. CI. Bernardus ⁴² presbyter, vir doctus et catholicus cum collega sub Albano presbytero utilem habuit conflictum super incontinentia sacerdotum. Scribit deinde Apologeticum super decreta, quem venerabilis papa Gregorius ejusdem nominis septimus in Romana synodo promulgavit contra Simoniacos et incontinentes Altaris ministros. Scribit præterea librum de potestate presbyterorum, de concordia officiorum librum, librum quoque de confessione. Adhuc etiam satis utilem scribit Chronicam.

CAP. CII. Guidmundus ⁴³, qui et Christianus, primo in monasterio Stabulana monachus fuit, ubi dum abbas constitui, atque ad alterum locum regendum mitti debuisset, aufugit, ignotamque provinciam appetens, ne posset agnosci, nomen mutavit in melius, assumens videlicet Christianitatis vocabulum, cunctis commune fidelibus. Tandem vero requisitus et repertus, sub Gregorio VII Aversæ est factus episcopus, scripsitque fratribus supradicti monasterii explanationem egregiam super Evangelium secundum Matthæum ; in cujus explanationis prologo super Joannem quoque se scripturum pollicetur ; sed utrum minime scripsit, an certe scripserit quidem, quod ad nos minime pervenerit, adhuc a nobis ignoratur. Scripsit tamen explanationem super Evangelium secundum Lucam.

CAP. CIII. Rudolphus ⁴⁴ abbas tum in aliis artibus, tum in musica acutissimus fuit, qui etiam inter alia Chronicam scribit.

CAP. CIV. Ekehardus ⁴⁵ abbas vir admodum doctus et religiosus exstitit, qui et suam nihilominus Chronicam scribit.

CAP. CV. Manegoldus ⁴⁶ presbyter modernorum magister magistrorum, strenuus assertor veritatis fuit, a qua nec promissis nec minis schismatici

regis flecti potuit. Quin imo in dissensione illa, quæ inter Gregorium septimum et Henricum quartum exorta fuit, pro tuenda justitia laboravit usque ad vincula. Exstat ad eum scripta quædam exhortatoria Ivonis episcopi Carnotensis epistola. Hic textum Isaïæ prophetæ paginalibus clausulis distinxit ; super Matthæum vero glossas continuas scribit. Scribit quoque super Psalterium opus præstantissimum super topazium et aurum obryzum pretiosum.

CAP. VI. Aribo Cirinus ⁴⁷ musicus musicam scribit, quam propter ejus mensuræ celeritatem Capream nuncupavit : *Velocius enim, inquit, currebat, cum venabar eam ; quia voluntas Dei fuit, ut cito mihi occurreret, quod volebam.* In hoc vero tractatu de ejusdem artis industria cæteris subtilius agit, in quo et Domini Wilhelmi musici ita meminit, dicens : *Wilhelmus prius Emmerammensis Ratisponæ monachus, nunc autem alibi abbas ⁴⁸ venerandus fistularum ⁴⁹ novam exquisivit mensuram, prioris intensionem convertens in remissionem, quam mecum communicavit. Nam meam dilexit parvitatem ultra parvitatæ dignitatem, qui erat musicorum primus : modernus videlicet Orpheus, et Pythagoras.* Hunc itaque tractatum pontifici suo obtulit, cui et scribit, sicut ait :

*Aribo tractatum depinxit musicus istum,
Atque dedit dono pontifici proprio.*

CAP. CVII. Fucraldus ⁵⁰ musicus multam musicæ artis notitiam habuit, qui et librum de musica scripsit.

CAP. CVIII. Wilhelmus ⁵¹ abbas reverendissimus Bawariorum prosapia religiosis parentibus exortus, atque in monasterio sancti Emmerammi Ratisponæ educatus, divina illum comitante clementia, tanta ingenii pollebant excellentia ; ut cum eminentia honestorum morum simul emereret studio variarum artium. De quibus multa nobis sui mirabilis ingenii monumenta reliquit. Nam naturale horologium ad instar cælestis hemispherii excogitavit ; naturalia instatitia, sive æquinoxia et statum mundi certis experimentis invenire demonstravit, quæ omnia etiam litteris mandare curavit. Multas etiam quæstiones de computo probatissimis rationibus enodavit. Hic in musica peritissimus fuit, multaque illius subtilia antiquis doctoribus incognita elucidavit. Multos etiam errores in cantibus deprehensos, satis rationabiliter ad artem correxit. In Quadrivio ⁵² sane omnibus pene antiquis videbatur præeminere. Tractatum tamen unum de musica scripsit, quem Dei vocatione ad regendum Hirsaugiense cœnobium tractus minime perfectit. Hic dominum Uldaricum Cluniacensis monasterii mona-

⁴⁰ an. Chr. 1088. ⁴¹ 1071. ⁴² 1070. *Simlero* : Bernoldus. ⁴³ an. Chr. 1066. ⁴⁴ forte Rudolphus Truardon, qui fl. an. Chr. 1120. ⁴⁵ forte Junior S. Gallens. monachus, qui fl. an. Chr. 1013. ⁴⁶ 1070. ⁴⁷ 1090. ⁴⁸ Hirsaugiens. ⁴⁹ codex vistularum s. versiculorum. ⁵⁰ incert. ætat. ⁵¹ an. Chr. 1090. ⁵² Per quadrivium quatuor intelliguntur disciplinæ Mathematicæ, Arithmetica, Geometria Musica et Astrologia ; uti per trivium, disciplinæ tres Grammatica, Logica, Rhetorica.

chum incitavit ad scribendum consuetudines monachorum. A Baptistæ, secundus de sancta Maria, tertius de dispersione apostolorum, quartus de initio Evangelii secundum Mathæum.

CAP. CIX. Dietgerus⁸⁸ abbas a Latinis Theogorus, a Theutonicis⁸⁹ quibusdam Theokarius dictus, domini Wilhelmi abbatis primo discipulus, deinde in monasterio sancti Georgii abbas tertius, actandem Metensis episcopus aliquantisper administrato episcopio sepultus est in Cluniaco. Et hic quoque Tractatum unum de Musica scribit, in quo de ejus inventione, et numeris, ac proportionibus juxta Arithmeticos breviter quidem, sed satis subtiliter agit.

CAP. CX. Udalricus⁹⁰ Ratisponensis Ecclesiæ canonicus, ac postmodum Cluniacensis monasterii monachus, multæ scientiæ multæque patientiæ vir exstitit, quippe qui multas corporis molestias immissas a Domino, multasque a falsis fratribus sibi irrogatas injurias patienter tulit. Hic multas scribit ad diversos epistolas, reprehendens eos qui erant reprehendendi, collaudans eos, qui erant exhortandi. Scripsit etiam venerabili Wilhelmo abbati epistolam, in qua reprehendit eum propter irregularem ejus, quam ex Germanicorum abbatum usurpatione, licet simpliciter, portabat cappam, docens eum non debere transgredi habitum sibi subditorum, cum sciret scriptum: *Ducem te constituerunt, esto in illis, quasi unus ex illis*⁹¹. Tunc impleta est Scriptura, quæ dicit: *Corripe sapientem et diliget te; doce justum, et festinabit accipere*⁹². Continuo enim, ut una manu accepit epistolam, cappamque sensit reprehensam, cum altera manu nunquam reinduturus, abstraxit eam, nec distulit, donec perlegeret epistolam. Composuit quoque vitam et epitaphium Sancti Hermanni ex Marchione monachi filii ducis Berchtaldi fratris Gerhardi Constantiensis; episcopi. Præterea scripsit volumen consuetudinum Cluniacensium monachorum, quod pene legitur ubique terrarum.

CAP. CXI. Meginbardus⁹³ Herbipolitanus episcopus scribit in Cantica canticorum explanationem, opus eximium.

CAP. CXII. Ponizo⁹⁴ Sutriensis presbyter Gregorii⁹⁵ septimi temporibus scribit excerpta de canonicis.

CAP. CXIII. Deusdedit⁹⁶ cardinalis eisdem temporibus scripsit contra Guibertinos. P

CAP. CXIV. Gotschalculus⁹⁷, monachus Dechingæ, scripsit inter alia libellum quatuor sermonum, quorum primus de conceptione sancti Joannis

Baptistæ, secundus de sancta Maria, tertius de dispersione apostolorum, quartus de initio Evangelii secundum Mathæum.

CAP. CXV. Placidus⁹⁸ cœnobii Nonantuliani prior, scribit contra investituras et iniquam potestatem quarti Henrici.

CAP. CXVI. Geraldus⁹⁹ vir doctus apud monasterium Sancti Blasii monachus factus, vitam religiosam aliquandiu duxit, qui inter alia commentum super dialecticam scripsit. Scripsit præterea satis utilium collectas sententiarum.

CAP. CXVII. Rudpertus¹⁰⁰ Magnus, magnum et mirabile scientiæ donum assecutus, apud Leodium in monasterio Sancti Laurentii regularibus disciplinis a puero institutus, deinde Sigibergensis¹⁰¹ monachus; ad ultimum Tuitiensis abbas constitutus anno Domini 1111 sub quarto Henrico scriba doctus scribere exortus, usque Lotharium tertium¹⁰², et sub eo annis scripsit plurimis. Verum ubi vel quando, vel quomodo gratiam scribendi perceperit, ipse in opere suo, quod de gloria et honore Filii hominis fecit, libro duodecimo pandit. Librorum vero, quos scripsit, alios in archiepiscopi Coloniensis, alios Denonis¹⁰³, Sigibergensis abbatis, ac postmodum episcopi Ratisponensis nomine attitulavit pro eo, quod eum uterque illorum impulerit ad scribendum. Hic in libro de glorificatione Trinitatis et processione Spiritus sancti unam ad Honorium papam, in libro secundo de divinis officiis ad venerabilem Chunonem Ratisponensem, alteram scribit epistolam continentem omnem librorum suorum summam. Scribit ergo Commentum in Job, librorum decem tractatus; in Evangelium Joannis librorum quatuordecim. Opus de operibus sanctæ et individuæ Trinitatis, librorum quadraginta duorum, opus in Apocalypsim librorum duodecim, opus in duodecim minoribus prophetis librorum triginta, opus de victoria Verbi Dei librorum tredecim, opus de gloria et honore Filii hominis in Evangelium secundum Mathæum librorum totidem, opus ex libris de glorioso rege David, et opus in Cantica canticorum septem libellis expliciunt. Scribit et opusculum trium libellorum sub Dialogo Judæi et Christiani de sacramento fidei, et opus de glorificatione Trinitatis et processione Spiritus sancti; libros quoque de Meditatione mortis quos paule antequam moreretur, inchoavit et morte præventus consummare non potuit. *Hucusque codex Mellicensis.*

⁸⁸ a. Ch. 1070. ⁸⁹ f. Teutonicis. ⁹⁰ an. Chr. 1070. ⁹¹ Eccli. 32. ⁹² Prov. 9. ⁹³ I. an. 11. an. Ch. 1033 vel 1088. ⁹⁴ alias Bonizo. an. Chr. 1070. ⁹⁵ sic locum expleo. ⁹⁶ an. Chr. 1070. ⁹⁷ inc. ætat. ⁹⁸ an. Chr. 1070. ⁹⁹ inc. ætat. ¹⁰⁰ 1120 ¹⁰¹ al. secundum. ¹⁰² Chunonis.